

چشم‌اندازهای آموزش عالی

برنامه‌ریزی، طراحی و اجرای برنامه‌درسی

عبدالرحمان أ. الیوبی، عبدالمانم الحیانی،
جوادی مک‌کیم و محمد حسنین

www.ketab.ir

مترجمان

شهرزاد کمال‌خانی

دکتر مریم صفرنواده

فاطمه ناصری

فهرست‌نویسی

عنوان و نام پدیدآوران	: چشم‌اندازهای آموزش عالی: برنامه‌ریزی، طراحی و اجرای برنامه درسی / [ویراستاران] جودی مک‌کیم... [و دیگران]: مترجمان شهرزاد کمال‌خانی، مریم صفرواده، فاطمه ناصری
مشخصات نشر	: تهران، رشد فرهنگ، ۱۴۰۱
مشخصات ظاهری	: ۱۷۲ ص
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۰۵-۵۷۸-۳
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا
یادداشت	: [ویراستاران] عبدالرحمن‌ا. الیوبی، عبدالمنعم الجحانی، جودی مک‌کیم، محمد حسنین
یادداشت	: عنوان اصلی: Curriculum Planning, Design, and Implementation, 2021 Perspectives on Higher Education:
عنوان دیگر	: برنامه‌ریزی، طراحی و اجرای برنامه درسی
موضوع	: آموزش عالی -- برنامه‌های درسی Education, Higher -- Curricula
موضوع	: آموزش عالی -- برنامه‌ریزی Education, Higher -- Planning
موضوع	: دانشگاه‌ها و مدارس عالی -- برنامه‌های درسی Universities and colleges -- Curricula
شناسه افزوده	: مکیم، جودی، ۱۹۵۸- م McKimm, Judy, 1958-
شناسه افزوده	: کمال‌خانی، شهرزاد، ۱۳۷۵- مترجم
شناسه افزوده	: صفرواده، مریم، ۱۳۳۶-، مترجم
شناسه افزوده	: ناصری، فاطمه، ۱۳۷۲-، مترجم
رده‌بندی کنگره	: LB۳۳۶۱
رده‌بندی دیویی	: ۳۷۸/۱۹۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۸۷۶۸۴۱
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیا

این اثر مشمول قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸/۱۰/۱۱ است.

فردی که تمام یا بخشی از این اثر را بدون اجازه ناشر، حروف‌چینی، چاپ، فتوکپی و انواع دیگر چاپ، عکس‌برداری، تبدیل به pdf و به هر شکلی تکثیر، نشر، پخش و یا عرضه کند، در صورت آگاهی پدیدآورنده، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت و در هر صورت از نظر اخلاقی، شرعی و قانونی غیرمجاز است.

استفاده علمی به شکل متعارف و با ذکر منبع مجاز است.

چشم‌اندازهای آموزش عالی: برنامه‌ریزی، طراحی و اجرای برنامه‌درسی	:	نام کتاب
عبدالرحمان آ. الیوبی، عبدالعالم الحیانی، جودی مک‌کیم و محمد حسنین	:	مؤلفان
شهرزاد کمال‌خانی، دکتر مریم صفرنواده، فاطمه ناصری	:	مترجمان
انتشارات رشد فرهنگ	:	صفحه‌آرایی
مهندس ریحانه رحیمی	:	طراح جلد
واصف	:	لیتوگرافی، چاپ و صحافی
اول- بهار ۱۴۰۱	:	نوبت چاپ
۳۰۰ نسخه	:	شمارگان
۱۱۰۰۰۰ تومان	:	بها
وزیری سیاه و سفید	:	قطع و رنگ

www.ketab.ir

فروش اینترنتی: roshdefarhang.ir

انتشارات رشد فرهنگ

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۰۵-۵۷۸-۳

ISBN: 978-622-205-578-3

کلیه حقوق این اثر برای ناشر و مؤلف محفوظ است

آدرس: تهران، خیابان مرتضوی، بعد از تقاطع جیحون، پلاک ۷۰۶

تلفن: ۰۲۱-۶۶۳۷۷۵۷۰

Email: roshdefarhang@yahoo.com

کتاب حاضر، دومین اثر در مجموعه کتب پیرامون چشم‌اندازهای آموزش عالی است، و شماری از بینش‌های عرصه کلیدی آموزش عالی در زمینه برنامه‌ریزی، طراحی، و اجرای برنامه‌درسی^۱ را گرد هم آورده است. این کتاب، جهت فراهم کردن دانش و مهارت‌های^۲ مورد نیاز طراحی، تدوین^۳ و ارزیابی^۴ برنامه‌های درسی دانشگاهی، برنامه‌ها و دوره‌ها جهت مدرسین طراحی می‌شود. از این رو، کتاب حاضر، فعالین عرصه تدوین و ارائه برنامه‌درسی را هدف‌گذاری می‌نماید که در بسیاری سطوح دست‌اندرکار هستند، و مجرب‌ترین مدیران یا اساتید ارشد تا معملین تازه‌کار را شامل می‌شوند.

برنامه‌درسی به عنوان بخش جدائی‌ناپذیر نظام آموزشی^۵، چارچوبی جامع برای فعالیت‌های یادگیری^۶، تدریس^۷، سنجش^۸ و ارزیابی^۹ را فراهم می‌کند که در هر مرحله تدوین، شایسته توجهات گسترده هستند. فصل ۱، مقاصد گوناگون برنامه‌درسی و انواع مختلف مدل‌های برنامه‌درسی، به همراه بحث درباره مزایا و معایب آن‌ها را در نظر می‌گیرد. فصل ۲، کندوکاو درباره رویکردهای عمیق‌تر درخصوص طراحی برنامه‌درسی را شامل است؛ اما فصل ۳، مدل‌های خاص برنامه‌درسی را به نحوی عمیق‌تر مورد بحث قرار می‌دهد. فصول ۴ تا ۶، پرداختن به برنامه‌ریزی در سطوح گوناگون - از جمله برنامه‌ریزی درسی^۹ و جنبه‌های اساسی

^۱ Curriculum planning, design, and implementation

^۲ Knowledge and skills

^۳ Development

^۴ Evaluation

^۵ Educational system

^۶ Learning

^۷ Teaching

^۸ Assessment

^۹ Lesson planning

برنامه‌درسی را شامل است. پس از آن و در فصل ۷، پیرامون تحقیقات پیشین شرح و بسط داده می‌شود تا روشی برای دقت در برنامه‌درسی به عنوان اندامی زنده که مستعد بیماری است بیان گردد. بالتبع، "ناخوشی‌های" مختلف و روش‌های بر آمدن از عهده و تسکین آن‌ها بحث می‌شود. در فصل ۸، اهمیت تضمین کیفیت^۱ پیش از آن‌که برنامه‌های درسی مقرر شود، و همچنین در خلال آن و پس از آن تأکید می‌گردد. سرانجام در فصل ۹، برخی مباحث روز حول آموزش دانشگاهی در نظر گرفته می‌شود، و آن‌چه تدوین‌گران برنامه‌درسی نیاز دارند به خاطر بسپارند و همچنین مدلی تازه برای طراحی برنامه‌درسی به اختصار معرفی می‌گردد. مدل مذکور که تحت عنوان FLOATS است، تأکید می‌کند که برنامه‌های درسی معاصر نیازمند انعطاف‌پذیری^۲، یادگیری محوری^۳، آنلاین (و آفلاین) بودن، چابکی^۴، ارتقاء به وسیله فناوری و تأثیرپذیری از ذینفعان^۵ هستند.

به این ترتیب، کتاب حاضر قصد دارد با شروع از گام‌های اولیه طراحی برنامه‌درسی، در تمام طول مسیر خود تا تضمین کیفیت، و چگونه ارزیابی برنامه‌درسی برآورنده‌ی اهداف در نظر گرفته شده آن است. انتمایی کوتاه و آسان برای ارجاع مدرسين تمامی سطوح آموزشی فراهم کند. ما امید داریم که خوانندگان، این کتاب را جالب و همچنین روشن‌گر یابند.

^۱ Quality assurance

^۲ Flexible

^۳ Learning- centered

^۴ Agile

^۵ Stakeholder

۱۳	فصل یکم: برنامه‌درسی چیست؟
۱۳	برنامه‌درسی چیست؟
۱۶	برنامه‌درسی در زمینه
۲۹	خلاصه
۳۱	فصل دوم: اصول تدوین، برنامه‌ریزی و طراحی برنامه‌درسی
۳۱	مقدمه
۳۳	سطوح برنامه‌ریزی و طراحی برنامه‌درسی و برنامه آموزشی
۳۵	الگوهای طراحی برنامه‌درسی
۳۶	پرسش‌های متداول در برنامه‌ریزی و طراحی برنامه‌درسی
۳۸	رویکرد برنامه‌درسی
۳۸	فرآیند طراحی برنامه‌درسی
۴۴	نگاشت برنامه‌درسی
۵۰	خلاصه
۵۱	فصل سوم: مدل‌های برنامه‌درسی
۵۲	رویکردها نسبت به ساختار و توالی برنامه‌درسی
۵۵	برنامه‌های درسی یک‌پارچه و ماریج
۵۷	مدل‌های اهداف و فرایند
۶۰	رویکردهای مبتنی بر رشته آموزشی، فراگیرمحور و مسئله‌محور
۶۲	برنامه‌درسی مبتنی بر رشته آموزشی
۶۴	نمونه‌های برنامه‌درسی مبتنی بر رشته آموزشی
۶۶	برنامه‌درسی فراگیر محور
۶۸	نمونه‌هایی از برنامه‌های درسی فراگیر محور
۷۲	برنامه‌درسی مسئله‌محور
۷۷	فصل چهارم: برنامه‌ریزی درسی؛ رویکردها و نتایج یادگیری
۷۷	مقدمه
۷۸	اثرات‌های برنامه‌ریزی درسی
۷۹	تحریر اهداف یا نتایج یادگیری
۸۱	اهداف دانش (که با قلمرو شناختی در ارتباط هستند)
۸۲	اهداف از مهارت‌ها (قلمرو روانی حرکتی)
۸۳	اهداف نگرشی (قلمرو عاطفی)
۸۴	برنامه‌درسی
۸۹	کلاس‌های درس متمایز و سبب‌سازی انعطاف‌پذیری آن‌ها

۹۱	خلاصه
۹۳	فصل پنجم: برنامه‌ریزی درسی: روش‌های یادگیری و تدریس
۹۳	مقدمه
۹۴	تدریس به گروه‌های بزرگ (LGT) در مقابل تدریس به گروه‌های کوچک (SGT)
۹۴	تدریس به گروه‌های بزرگ (LGT)
۹۵	تدریس به گروه‌های کوچک (SGT)
۹۵	یادگیری تقویت شده با فناوری (TEL)
۹۷	تدریس در کارگاه
۹۸	یادگیری آزمایشگاهی
۹۸	یادگیری در آزمایشگاه مجازی
۹۹	دیگر جنبه‌های برنامه‌درسی
۱۰۰	خلاصه
۱۰۱	بفصل ششم: برنامه‌ریزی درسی: به کارگیری راهکارهای برنامه‌ریزی درسی در آموزش مشاغل بهداشتی درمانی
۱۰۱	ایمن السامودی
۱۰۱	مقدمه
۱۰۳	برنامه‌ریزی درسی: سیستمه محور
۱۰۶	فعالیت‌های حرفه‌ای و انگاریندر
۱۰۸	یادگیری و سنجش در محیط کار
۱۱۰	خلاصه
۱۱۱	فصل هفتم: ناخوشی‌های برنامه‌درسی و مدیریت آن‌ها
۱۱۱	مقدمه
۱۱۳	تشخیص‌ها
۱۱۳	طراحی برنامه‌درسی
۱۱۵	مدیریت مرکزی برنامه‌درسی
۱۱۶	پویایی قدرت درونی
۱۱۶	درمان‌ها
۱۱۷	نظام‌های نظارتی روشن و شفاف
۱۱۸	بررسی و تضمین کیفیت داخلی و خارجی
۱۲۰	پیشرفت و آموزش اعضای هیئت علمی
۱۲۰	خلاصه
۱۲۳	فصل هشتم: اصول تضمین کیفیت
۱۲۳	مقدمه
۱۲۵	چرخه تضمین کیفیت برنامه
۱۲۸	تقویت برنامه‌درسی موجود
۱۲۸	کشف اثر برنامه‌درسی یا برنامه آموزشی

۱۲۹	اعتباریابی کلی برنامه‌درسی
۱۲۹	گردآوری مدارک جهت ارزیابی شخصی برای کارکنان عضو هیئت علمی
۱۲۹	اهداف و نتایج
۱۳۰	محتوا
۱۳۱	فرآیندها
۱۳۱	نتایج
۱۳۱	ارزیابی نتیجه - در مقابل فرآیند محور
۱۳۴	گردآوری و استفاده از بازخورد
۱۳۶	چارچوب کرک‌پتریک
۱۳۶	استفاده از داده‌های فرآیند ارزیابی
۱۳۷	خلاصه
۱۳۹	فصل نهم: دستورالعمل‌های جدید در طراحی، تدوین و اجرای برنامه‌درسی: مدل FLOATS
۱۳۹	مدل برنامه‌درسی FLOATS
۱۴۱	انعطاف‌پذیری (F)
۱۴۴	یادگیری محور
۱۴۴	به چالش کشیدن مفروضات
۱۴۵	پیشرفت
۱۴۵	آنلاین (افلاین)
۱۴۶	به چالش کشیدن مفروضات
۱۴۸	پیشرفت
۱۴۹	چابک
۱۵۲	قابل اجراء به وسیله فناوری
۱۵۴	مآثر از ذینفعان
۱۵۴	دانشگاه
۱۵۵	تأمین‌کنندگان منابع مالی، تنظیم‌کنندگان قوانین و مقررات، و مجموعه‌های اعتبارگذاری
۱۵۵	کارفرمایان
۱۵۶	کاربران نهایی
۱۵۷	دانش‌پژوهان
۱۵۸	نتیجه‌گیری
۱۵۹	فرهنگ لغات اصطلاحات و سرنام‌ها
۱۶۳	سپاسگزاری‌ها
۱۶۵	منابع